

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.
Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1:50 dinar.
Cena: za 1 mesec 5 Din, za 1/2 leta 15 Din, za 1/2 leta 30 Din;
za inozemstvo 7 Din (mesečno). — Inzerati po dogovoru.

Inzerati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske
tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljan-
ski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

Več zanimanja!

Iz prvih let po ustanovitvi naše države imamo pri nas precej zakonodaje, s katero so delavstvu priznane važne pravice. Zakon o zaščiti delavcev iz leta 1922. določa poleg številnih drugih odredb v varstvo delavstva tudi ustanovitev posebnih delavskih zbornic. Te delavske zbornice imajo kot en zakon nalogo ščititi gospodarske, socialne in kulturne interese vseh delavcev in nameščenecv na svojem območju. Zakon o zavarovanju delavcev iz istega leta je uvedel pri nas predvsem precej obsežno bolniško zavarovanje za vse ljudi, ki dajejo svojo telesno delovno moč kakorkoli v najem. Poleg tega se je uvedlo s tem zakonom tudi nezgodno in starostno zavarovanje delavstva.

Delavske zbornice in pa delavski zavarovalni uradi so brezdvoma najvažnejša ustanova, od katerih more delavstvo pričakovati znatno korist. Seveda zavisi uspeh in korist teh dveh ustanov od njihove organizacije in predvsem od tega, kdo ima pri njih odločilno besedo.

Do danes žal ni niti Delavska zbornica, niti Okrožni urad za zavarovanje delavcev s številnimi svojimi poslovalnicami nikakr pravilno organ prizadetega delavstva. Ravno narobe, v obeh teh dveh ustanovah odločajo ljudje, ki so prišli na ta mesta po milosti, predvsem naših samostojnih demokratov. Samo po sebi pa se razume, da samostojni demokratje niso imeli nobenega interesa postaviti na ta mesta ljudi, ki bi v prvi vrsti gledali na koristi prizadetih delavcev, marveč so igrali pri tem važno vlogo razni postranski nameni. Po delavskem zavarovanju se namreč stekajo mesec za mesecem težki milijoni delavskega denarja. Pri sestavi sedanjih organov delavskega zavarovanja je zaradi tega šlo predvsem za to, kdo bo s tem denarjem gospodaril in kdo bo deležen njegovih koristi. Vsled pretirane centralizacije zavarovalnih zavodov, kar ima za posledico, da se ves ta denar zbira v Zagrebu, smo danes srečno dospeli tako daleč, da se povsod govori o neizogibnem polomu sedanjega delavskega zavarovanja. Temu polomu pa bo seveda sledila »reforma«, pri kateri bo delavstvo izgubilo znaten del svojih dosedanjih pravic. Industriji se na to reformo delavskega zavarovanja živahno pripravljajo in sklepajo vsepovsod resolucije o tem vprašanju. Delavske organizacije pa se v tem pogledu ponašajo kakor, da bi vse to njih nič ne tikalo. Zato je skrajni čas, da se zdramimo, dokler se še da uspešno vplivati na neizogibno preosnovno delavskega zavarovanja. Ko bo ta stvar že na tem, da se v resnici izvede, bo gotovo prepozno šele začeti s pripravami na tem velevažnem vprašanju.

Podobno je z Delavsko zbornico. Tudi tu mora priti čas, ko se bodo dosednji imenovani člani in upravniki Delavske zbornice morali umakniti voljenim zastopnikom delavstva. Kakšni pa bodo ti voljeni zastopniki, to zavisi zopet od tega, ali in v koliki meri se bodo delavci za Delavsko zbornico in volitve vanjo zanimali in pri tem z vnemo sodelovali. Tudi tu bo prepozno šele zadnji trenotek pokazati malo volje do dela. Danes imamo še toliko in toliko tisoč delavcev pri nas v Sloveniji, ki niti ne vedo,

da Delavska zbornica obstoja in kakšne so njene naloge in pravice. Če bomo hoteli, da bo v bodoči Delavski zbornici odločala v resnici delavska volja, je treba, da se tudi za to ustanovo zanimanje v naših vrstah poživi in ojači. Kakor pravi star pregovor, da ima vsaka država, vsak narod tako vlado, kakršno zasluži, ravno tako smemo reči, da so delavske ustanove po navadi take, kakršne delavci sami zaslužijo.

Politični pregled.

Pri nas.

Vladna večina je sprejela načelno invalidski zakon dne 30. oktobra in odgodila za en teden skupščinske seje. Kaj čudno, da po tako dolgih počitnicah vlada, ki jo podpira od 315 poslancev 198, kaže tako malo delavnosti in še v času, ko bi bilo potrebno podvojeno delo. Kje je ostal ves pogon, ki ga je obetal RR sporazum?

Pašič se je pozanimal za upornike v svojem klubu in pustil Radiča želeti, kar je ta hotel. Zadnje dni pa je, mogoče tudi pod pritiskom drugih faktorjev uvidel, da je le bolje, da naprti Radiču tudi odgovornost sedanje vlade, ker bi se drugače njemu samemu znalo to maščevati. Radičevci se v zvezi z radikali topot prvič čutijo malo ohrabrene ter računajo, da so sedaj radikali od njih vsaj malo odvisni, ker niso dobili sami večine v finančnem odboru.

Ljudstvo seveda malo vpraša za politične račune i Pašičeve i Radičeve, ampak čaka le na uspehe te politike. Teh pa ni in jih ne more biti, ker ne gradi ne eden ne drugi na volji ljudstva in tako moremo razumeti sedanjo popolno nedelavnost vlade, nekateri jo imenujejo krizo vlade, ki nam iz številnega razmerja vlade napram opoziciji ne more biti razumljiva. Zamenjali bodo morda nekaj ministrov, Radič bo vstopil v vlado, zakrpali bodo nekaj lukenj, toda nezadovoljstvo le raste in bo rastlo, ker niso zastavili pri koreninah.

Drugod.

Nasprotstva med Bolgarijo in Grčijo so ustavljena vsled nastopa Zveze narodov. Spor pa še ni poravnani; Zveza narodov bo po preiskavi komisije na licu mesta predložila pogoje za končno poravnavo.

Odstopu nacionalistov iz nemške vlade je takoj sledila kriza francoske vlade, ki pa je bila rešena z vstopom novih ministrov v vlado. Francozi so poleg težav, ki jih imajo z upornim Marokom, dobili še nove težkoče z uporom v Siriji in francoski socialisti v vladi preživljajo težke preskušnje radi osvajalne vojne.

60 let.

Ta mesec poteče 60 let, ko je bil rojen slovenskemu narodu naš Evangelist.

Večno bo živel med nami duh moza, ki je probudil naš rod, na gospodarskem, kulturnem in socialnem polju.

Spomin na svojega Kreka bo hranil do konca dni naš oratar, ki se je za časa Krekovega delovanja gospodarsko visoko dvignil. S hvaležnostjo se ga spominjajo vsi številni združitvi. Kdo pa prešteje vse člane ka-

toliških društev in organizacij, v njih vzgojene, katerim simbol je dr. Krek?

In naše delavstvo? Kako se razjasni obraz trpina ob spominu na Kreka! Iz prs se mu vsakokrat izvije vzdih: Ko bi še danes živel med nami! — Mogočna armada malih ljudi koraka danes v vrstah krščanskih socialističnih organizacij, katerim je dal Krek življenje, program in smer. Krek je preminul, a vrste njegovih socialistov korakajo, ker živi med njimi njegov duh. Korakajo in se zbirajo, da razbijejo okove, ki so še ostali, da se osvobode in žive. Te čete so vedno močnejše, saj jih vodi Krekov duh, ker on, če tudi mrtev, živi med nami.

Zato krščanski socialisti! Proslavimo rojstvo našega Kreka! Proslavimo ga s prireditvami, še bolj pa z našim delom. Prebudimo se zaspani in stopimo na plan! Pridobimo novih članov našim četam, pogledjmo vase, ali smo pravi, delavni in praktični katoličani. Če nismo, iztrebimo gnulobo in kujmo, dokler ne bomo vse prekovali! Ob 60 letnici Krekovega rojstva se morajo naše vrste in delo potrojiti, da bomo 70 letnico obhajali svobodni vseh okov. —k.

Proslava Krekovega rojstva.

Krščansko socialistično delavstvo ima svojo tradicijo. Svet nam mora biti spomin na našega Kreka. Da se njegov spomin ob 60 letnici njegovega rojstva dostojno proslavi v vseh naših organizacijah, se je v Ljubljani sestavil pripravljalni odbor iz vseh centralnih organizacij, JSZ, KM in DZ, ki je poslal te dni navodila za proslave. Povsod, kjer obstoja naša strokovna, prosvetna in politična delavska organizacija, naj se proslava priredi skupno, če le mogoče v nedeljo 29. t. m. Zjutraj naj se udeležijo člani v ta namen svete maše, po maši pa se naj priredi zborovanje. Za primernega govornika se naj poskrbi v domačem kraju. Popoldne ali zvečer naj se priredi akademijo s kratko primerno igro, deklamacijami, petjem itd. Deklamacije pošlje na željo pripravljalni odbor. Spored naše proslave v Ljubljani, ki bo v nedeljo dne 22. t. m. priobčimo prihodnjič v »Pravici«. Prosimo pa ljubljanske in okoliške organizacije, da ta dan ne prirede same proslave, ter se udeležijo proslave v Ljubljani.

Pripravljalni odbor.

»Razredno - zavedni proletarijat«.

Ko pišemo sledeče vrstice, ne mislimo toliko na množico delovnega ljudstva, ki stoji izven krščansko-socialističnega delavskega gibanja, kakor na tiste voditelje delavstva, ki so jim usta vedno polna fraz o »razredno-zavednem proletariatu«.

Po pojmovanju teh ljudi tvorijo »razredno-zavedni proletarijat« vsi delavci in mali kmetje z malimi obrtniki, ki prisegajo na zastavo materialističnega socializma, kateri naj bi brez ozira na Boga in njegovo postavo prevrgel sedanji kapitalistični družabni red in ustvaril novega, v katerem bi vladalo — vsaj po njihovih besedah sodeč — absolutno dobro.

To so veliki cilji, zahtevajoč dolgotrajne, požrtvovalne in strumne delavske organizacije. Zato so bili menda voditelji »razredno-zavednega proletariata« mnenja, da je treba v to svrhu slovensko brezpravno delavstvo razbiti v brezpomembne skupine. In tako smo bili takoj po prevratu skozi dve leti in pol priče najbrezobzirnejšega boja med socialnimi demokrati in komunisti. Toliko gnojnice še nikdar nihče ni zлил na »Kristanovce« ali »ministerialce«, kakor tiste dni komunistična glasila. In nobeno kapitalistično glasilo ni tako ljuto napadalo komunistov kot bivši dnevnik »Naprej«.

Toda ta boj, kot ga sličnega ne najdemo nikjer, ni zadostoval za zmago »razredno-zavednega proletariata« nad kapitalizmom. Da bi bila zmaga delavstva tem sijajnejša, so se Kristanovci sami zravšali med seboj. Kristan je odšel v Belje kot ravnatelj državnega veleposelstva, v Ljubljani je pa šlo: Korunova grupa, Peričeva grupa, Bernotova grupa, celjska grupa, mariborsko-Golouhova grupa itd. In če listamo po »Socialistu«, »Delavcu«, »Napreju« ter po »Enakosti« — najdemo na Kristana, Periča, Koruna, Golouha, Prepeluha, Kopača, Uratnika, Čobala, Svetka — in kako se socialno-demokratski prvaki še vse imenujejo — nametanega toliko blata, da je sploh čudež, kako se more dobiti samo še en sam delavec, ki čita ta glasila.

»Razredno-borbeni proletarijat« — slovenski komunisti — je seveda v velikem boju proti velekaptalizmu tudi postavil celega moza. Saj so se tudi oni razbili na Lemež-Klemenčičevo in na Fabjančičevo grupo, da niti ne omenimo sodruha Štefanoviča, ki je v volivnem boju leta 1923. predsedal in odšel v radikale. Te grupe so se tako lasale med seboj, da je moral vsak pameten človek uvideti že na prvi hip, da bo delavstvo Jugoslavije v kratki dobi priborilo na ta način najsijajnejšo zmago, kar jih pomni zgodovina človeštva.

Točno tako se je tudi zgodilo. Delavske institucije so prišle pod absoluten vpliv kapitalistične gospode, delavstvo pa je prišlo na ničlo, občudujoč izredno spretnost vodij »razredno-zavednega proletariata«.

Po tej slavno zadobljeni zmagi so si sodruhi voditelji nekoliko odpočili od naporenega dela za blagor »razredno-zavednega proletariata«. Nato pa so sedli za mizo in začela se je »pojačena akcija za enotno fronto razredno-zavednega proletariata«. Čemu bi se ravšali dalje, ko smo si itak že rekli vse razen človek? No, par sestankov, sej, resolucij in enotna fronta razredno-zavednega proletariata je bila narajena!

Mi sprva kar verjeti nismo mogli. Tak ravs in kavs — sedaj pa bratje! In vendar je »enotna fronta razredno-zavednega proletariata« tukaj! Pa še bolj se je sodrugom posrečila kot so si jo bili sami zamislili!

Kar naenkrat so se namreč »razredno-zavednemu proletariatu« koncem poletja pridružili še samostojni demokratje. Pri letošnjih naknadnih občinskih volitvah je »razredno-zavedni proletarijat« postavljaj z SDS skupne liste ali pa se z njo vezal.

Ta »razredno-zavedni proletarijat«, s čimer mislimo voditelje, dela danes nakane, kako bi znova prevaril slovensko delavstvo. Toda delavstvo se

dobro zaveda, da so bili voditelji takozvanega »razredno-zavednega proletariata« tisti, ki so razbili delavske vrste in jih onesposobili za pošteno pozitivno delo vsled svoje odvisnosti od kapitalističnih mogotcev. In ti ljudje se hočejo danes zopet znova utihotapiti med delovno ljudstvo pod plaščem enotne fronte delavstva. Njihove gospodarske organizacije in časopisje je posredno popolnoma odvisno ob bankirjev SDS, posamezni funkcionarji pa kar naravnost.

Taka je slika slovenskega »razredno-zavednega proletariata«.

Jugoslov. strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Iz tajništva. Ker vedno prihajajo pritožbe, da se je temu ali onemu delavcu ali delavki zgodila krivica za časa bolniškega stanja, opozarjamo vse skupine na novi bolniški red, ki ga je pred kratkim izdal okrož. urad za zavarov. delav. v Ljubljani. V tem bolniškem redu je jasno določeno, kako se ima član ali svojec ravnati za časa bolezn, ako hoče, da se izogne raznim sitnostim ali morebitnemu prikrajšanju pri pravicah, katere ima jo obolev član(ica) in svoji.

Našim kleparjem in instalaterjem v razmišljanje: Že poteka drugo leto odkar obstoja naša organizacija, ki smo jo ustanovili samo s tem namenom, da od nje dobimo strokovnega znanja ter da si skušamo potom organizirane moči izboljšati naš bedni položaj. Saj je tako jasno kot beli dan, da ni niti enega kleparskega ali instalaterskega pomočnika, ki bi se izjavil, da je zadovoljen, in kljub temu moramo konstatirati, da je prav malo pomočnikov, ki bi šli zavedno na delo za izboljšanje lastnega položaja. Ni izključeno, da bi se dalo z organizirano močjo marsikaj priboriti v korist kleparjev in instalaterjev. Z disciplinirano in enotno organizacijo bi se dalo odpraviti vse javkanje in kritika med članstvom. Kajti kdor se zaveda moči organizacije, ne bo javkal in kritiziral, ampak se bo pridružil organizaciji ter oprjel resnega dela. Ni potreba, da bi našteval posamezne stvari, ki jih bo treba še rešiti. Prva naloga je, da se vsi organiziramo. Ko bomo enkrat to storili, nam ne bo težko boriti se za ono, česar nujno potrebujemo, od česar zavisi naš obstoj in naša bodočnost. Ker nas edino ta pot more dovesti do rešitve, naj bo zato prva skrb vsakega pomočnika, da se organizira in redno prihaja k sestankom, pridno čita svoj strokovni list »Pravico« in naj bo vsak čas pripravljen prijti za

delo v organizaciji. — Kleparski pomočnik.

Skupina kleparskih in instalaterskih pomočnikov. Ker se zadnjega sestanka iz raznih vzrokov več članov ni udeležilo, smo sklenili, da se vrši sestanek v nedeljo 8. novembra ob 9 v spodnjih prostorih I. del. kons. društva, Kongresni trg 2. Ker imamo na dnevnem redu važne reči, naj nikdo ne izostane. Člani, pripeljite tudi neorganizirane! — Odbor.

Zveza papirniškega delavstva.

Vabilo k seji načelstva Zveze papirniškega delavstva, ki se vrši v nedeljo dne 8. novembra t. l., ob 9 dop. v spodnjih prostorih I. ljub. del. konzumnega društva v Ljubljani. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnje seje; 2. poročilo tajnika; 3. poročilo blagajnika; 4. poročila preds. skupin; 5. poročilo zveznega predsednika; 6. slučajnosti. Udeležba obvezna. — Predsednik.

Skupina Vevče-Dev. Mar. v Polju Volitev v obrtno sodišče se je udeležilo za I. skupino (veliki obrati) 340 volilcev, za krščansko soc. listo je volilo 336 volilcev, za socialistično listo so volili 4 volici. Iz vevške papirnice je bilo oddanih 328 glasovnic, iz Dola 10 glasovnic. Končni rezultat volitev se bo pozneje objavil.

Člani naše skupine Z. P. D. se opozarjajo na srečke dijaškega podpornega društva, katere se dobe v društveni pisarni ali pri odbornikih skupine. Čisti dobiček te loterije je namenjen dijaški menzi. Tovariši, tovarišice! Naše organizacije potrebujejo inteligence. Ako hočemo, da bo naše dijaštvo — inteligenca s socialnimi nazori prepojena, omogočimo ji študiranje. Ne pustimo jo stradati.

Vevče-papirnica. Delavstvu se naznanja v oddaji premoga, da so govornice, da se ne bo naročilo več premoga brez vsake podlage. Kdor se je svoječasno vpisal, ga bo dobil, kakor tudi drva, saj letos ni nikakih težkoč pri naročilu. Treba malo potrpljenja v tem oziru. Organizacija bo naredila pri gen. ravnatelju tozadevne korake. Opozarja pa se delavstvo na red pri nabiranju, oz. razkladanju iz vagonov, ter se naj pokori svojemu zaupniku.

Skupina Zveze pap. del. Vevče. Umrla je ga. Frančiška Pangeršič, soproga našega dobrega člana in zaupnika Ivana, zapustivša 8 nepreskrbljenih otrok. Skupina mu izreka globoko sožalje ob bridki izgubi dobre krščanske matere. Umrla je, dasi sama revna, imela vedno za siromake odprto srce. Šla je po plačilo za dobra dela. Lahka ji zemljica!

Vevče-Dev. Mar. v Polju. Odbor podpor. fonda za delavce naznanja sledeče: 1. Kdor reflektira na kako podporo iz tega fonda, naj prošnjo po možnosti sam spiše z navedbo natančnega naslova, v katerem oddelku je zaposlen, na kaj utemeljuje prošnjo. V slučaju bolezn naj se navede v prošnji od in do kdaj je bil bolan. 2. Ako le mogoče naj se v prošnji priloži kako uradno potrdilo (ob bolezn) zdravnika, v drugih nesrečah občinskega ali župnega urada, svojega delavskega zaupnika ali delovodja. V prošnji naj se v slučaju potrebe, navedejo tudi priče dogodka (nesreče itd.). Pri porodnicah naj se priloži potrdilo babice. Tako opremljene prošnje naj se izroče odbornikom podpornega fonda. Prošnje za podporo naj se delajo le v resnični potrebi, vsako izrabljanje fonda je na škodo potrebnih prosilcev.

Zveza javnih nameščencev.

Strokovna zveza javnih nameščencev naznanja, da se vrši izredni občni zbor dne 7. novembra 1925. v prostorih I. delav. konzumnega društva, Kongresni trg 2, s sledečim dnevnim redom:

1. Sklepanje o spremembi pravilnika;
2. slučajnosti (važne zadeve).

Vabijo se vsi člani, da se občnega zbora sigurno udeležijo. Odbor.

Viničariji.

S. Z. V. v Ljutomeru, skupina Ljutomer, priredi dne 15. novembra 1925 v gostilni g. Mihaliča v Stročji vasi dobrodelno tombolo z jako lepimi dobitki. Čisti dobiček je namenjen za podporo starim in onemoglim članom. Vsi člani in prijatelji delavstva se k prireditvi vljudno vabijo. Začetek točno ob pol 5. uri. Odbor.

Prometna zveza.

Odgovor na interpelacijo. Posl. Jugosl. kluba g. Žebot je 21. julija t. l. poslal prometnemu ministru obširno interpelacijo v zaščito železničarskih interesov. Prejel je od g. ministra pod št. 29.434 sledeči odgovor: Na Vaše vprašanje, poslano z dopisom N. S. št. 2984 od 21. julija t. l. imam čast Vam odgovoriti sledeče: **Pravilnik o izrednih dokladah.** Odredil sem, da se pravilnik o izrednih dokladah uslužbencev državnih prometnih naprav kakor tudi ostali pravilniki, predloženi na podlagi čl. 41 zakona o državnem prometnem osebju, izvršujejo v vsem, da se zbirajo podatki za njihovo izmenjavo ter da

se bodo pri izmenjavi pravilnika vsi predlogi, s katerimi se zahteva izmenjava, vzeli v pretres in upoštevanje, kolikor dopuščajo upravičene potrebe ter odobreni kredit budžeta. — **Prevedbe uslužbencev.** Vlakovodje, ki so imeli polno, zakonsko kvalifikacijo, so uvrščeni v III. kategorijo uradnikov. Oni prtljažniki pa, ki so uvrščeni v I. kategorijo zvančnikov in imajo izpit ter kvalifikacijo za vlakovodje po čl. 8 zakona o drž. prom. osebju za III. kategorijo uradnikov, a ne opravljajo službe vlakovodje, ker nimajo njih skupin, se sedaj radi tega ne morejo prevesti v III. kategorijo uradnikov, dokler se ne izprazni nova mesta na položaju vlakovodij in dokler ne bodo opravljali službe. Med blokavniki, skupinovodjami in nadkretniki ni uslužbencev, ki bi imeli zakonsko kvalifikacijo za I. kategorijo zvančnikov po členu 10 zakona, odnosno po členu 7 odredbe o razvrstitvi, izvzemši onih skupinovodij, katerih čin je predviden za II. kat. zvančnikov, vsled česar pa se isti ne morejo prevesti v I. kat. zvančnikov, dokler se ne bodo opravljali dela in službe, ki odgovarjajo tej kategoriji. Svetilničarji se imenujejo le oni, ki opravljajo službo pri pomorski upravi, ter so po naredbi prevedeni v II. kat. zvančnikov. Pri oblastnih direkcijah pa svetilničarjev ni, ampak so samo lampisti, ki so po naredbi pravilno prevedeni v kategorijo služiteljev. Na stavljeno vprašanje, ki ste mi ga predložili preko narodne skupščine dne 21. julija 1925, št. 2983, ste obveščeni s tem mojim pismom po aktu APO št. 27.514-25. — **Delavski pravilnik.** Delavski pravilnik je izvršen in bo uveljavljen po odobrenju budžeta za računsko leto 1926-27, prej se pa ne more uveljaviti, ker ni budžetske možnosti. Pravilnik za premije na prihrankih v delavnicah je izvršen ter je že izdana naredba, da se zaračunava po novem pravilniku. — **Pokojnina.** Minister saobračaja je razglasil s svojim aktom M. S. št. 26.011 od 12. nov. 1924, da se po čl. 209 zakona o drž. prom. osebju pri odmeri pokojnine uslužbencev, ki niso dovršili polnega roka službe, a so upokojeni med časom od dneva veljavnosti zakona pa do treh let, ima vzeti kot osnova za pokojnino ne stara, ampak nova osnovna in položajna plača, ki jo ima uslužbenec dobivati po novem zakonu na dan vstopa v pokoj. Razun tega je pojasnjeno v tolmačenju zakona o budžetskih dvajstinah v čl. 50: da se neprevedenim uslužbencem in upokojenem, ki so bili upokojeni pred izvršitvijo prevedbe, računa pokojnina po stari plači

Čemu mečeš proč denar? Ali ne veš, da ima Konzum konkurenčne cene in dá poleg tega še 3% popust! Svoji k svojim!

A. Marby:

Hanka.

Lužiško-srbska povest.

19

Kako vse drugače v naši od prometa oddaljeni, samotni vasi s svojim samoniklim prebivalstvom, ki niti ne želi priti v dotiko z obsovrženimi Nemci in ki zaničuje in smeši vse tuje, mestne šege in navade. Zato se Kruševčani navadno prav nič ne pritožujejo zaradi neprikladne lege domače vasi, kamor zaide komaj vsake čase kak postopaški rokodelčič.

Tudi za Hanko je postala domača vas prostorna dovolj. Čuvstvo osamljenosti, ki jo je sprva tako dušilo, se je zgubljalo vedno bolj in bolj, čimdalje in boljše se je življala v svoja navadna dela doma in na polju, ki se jim je prej bila že odvadila. Z daljšimi dnevi se je množilo tudi delo, in ker je Hanka zanj resno prijala in si ni dala niti trenutka počitka, mogoče tudi zato, da bi siloma udušila tajno bol v svojih prsah, ji res ni ostajalo nikdar časa, da bi se utapljala v otožne misli ali se celo vdajala tako burnim čuvstvom kakor v onih usodnih velikonočnih dneh.

Bilo je ob košnji, v jutru nekega dne, ki je obetal biti posebno vroč, ko je Hanka stopila k materi in mirno rekla: »Ako ne boš huda mati, rada bi poskusila, ako mi je prav katera izmed Marijaninih oblek.«

Stara kmetica je debelo in začudeno pogledala hčerko. Kakor zmagovalje se je zaiskrilo v njenih očeh in le malo je mogla prikriti notranje zado-

voljstvo, ko je odgovorila, kolikor mogoče ravnodušno: »Slednjič si torej le prišla na to? Da, da, le pojdi in vzemi, česar potrebuješ.«

Hanka je dvignila pokrov stare, črvice skrinje, kamor so bili shranili obleko in druge stvari pokojne sestre. Vse je bilo zloženo v najlepšem redu. Tu boljša, tam slabejša krila poleg modreev, nato bogata izbira naglavnih in oprsni rut, svilenih, volnenih, batistastih in drugih; one bele, čipkaste so bleščale še kakor sveže, pravitako široki predpasniki. V posebni škattli so se nahajali dragoceni svileni, široki in živopisani trakovi in pentlje za predpasnike — darila ženinova, ki je rad krasil svojo Marijano vedno z najboljšim in najlepšim.

Posebni občutki so prešinjali Hanko, ko je jemala počasi nekaj stvari v roko in poskušala to in ono; slednjič je oblekla najbolj preprosto plateno krilo in enako jopico.

Že več dni je mislila mlada Lužičanka na to, kar je izvršila danes. Le preveč jo je ovirala pri delu njena dolga obleka. Naj se je podpasovala še tako visoko, tako lahko in prosto ko druga dekleta v svojih kratkih krilih se ni mogla gibati. Protí volji je morala priznati, da je njihova obleka vendarle zelo koristna. Kaj, če bi se poprijela spet, vsaj deloma, pripravne kmetske obleke, zaradi katere je morala toliko prestati? Njen ponos se je temu upiral, toda po dolgem boju je zmagala vendarle zdrava pamet. Prostovoljno hoče zamenjati sedanjo mestno obleko s staro kmetiško. Ako jo bodo Kruševčani zaradi tega še bolj sramotili in smešili, naj jo, ne bo se za to brigala, saj živi itak sama zase in ne občuje z drugimi vaščani.

Dovršila je spremembo na sebi. Ne da bi se le enkrat pogledala v majhno, komaj kakor dlan veliko zrcalce, je potegnila belo naglavno ruto, ki jo je varovala pred vetrom in solncem, še nižje ko navadno na razžarjeno lice in je pohitela na vrt. Obstojal je samo iz krompirjeve njive in podolgaste trate, preko katere je metalo tu pa tam kako sadno drevo svojo senco.

Ljuboška se je že dalje časa nestrpno ozirala za Hanko, ko je pa ta res prišla, ni z ničemer pokazala, da je zapazila, kako se je hči na zunaj premenila. Skrivač samo ji je uhajal pogled vedno znova k deklici, in pri tem je hušknil ponovno smehlaj — prvi po dolgem, dolgem času — preko resnega, zgubančenega lica stare Lužičanke; pri srcu ji je bilo, kakor bi se bil njen otrok šele danes vrnil v očetovo hišo.

Hanka je delala, ne da bi se ozirala kvišku. Bliskovito se je gibal njen srp in žel dolge, goste travnate šope. Pri tem se je vedno bolj bližala sosedovemu zemljišču, ki ga je delil samo nizek plot od njenega.

Po drugi strani tega plota se je vila meja z ozko stezico, po kateri je pravkar prihajal mladi župan. Tudi on je bil s svojimi ljudmi pri košnji in delal je pridno z njimi, dokler ni okoli poldne napočil dveurni počitek. Stopal je počasi, kar se ni povsem skladalo z njegovo krepko gibčno postavo; morda zaradi vročine — na njegovem zagorelem čelu so se svetile debele potne kaplje — ali pa morda zaradi kakega drugega vzroka. Skrbno je oprezal po sosednem vrtu, in ko je njegovo ostro oko nedaleč zapazilo pridno ženjico, je preletelo njegov obraz kakor nejevolja in razočaranje. Ven-

larjev in le pet ameriških cekinov so še našli nepoškodovanih. Vsa vas je bila ob tej nesreči hudo potrta in sočuvstvovali z ubogimi starši.

Zapriseda vojnih obveznikov rojstnih letnikov 1875—1905 se vrši za mesto Ljubljana dne 4., 5., 6., 7. in 8. novembra v Mišičevi vojašnici v Ljubljani.

Požar. V Zaloki pri Čemšeniku, občina Trojane, je 28. oktobra uničil požar posestniku Francu Lebarju in njegovemu sosedu Filipu Lebarju gospodarsko poslopje, kjer je bilo polno krme, 3 prašiči, razno gospodarsko orodje in 4 vozovi.

Smrtna nesreča. V Orehovecu pri Kostanjevici na Dolenjskem sta 18-letni Adolf Drachsler in njegov brat kopala pesek, da ga odpeljeta na grobove. Pri tem se je vdrl kos peščene zemlje in podsul Adolfa. Strlo mu je glavo in prsni koš ter zlomilo roki. Bil je na mestu mrtev.

Nove brezplačne železniške karte. Prometno ministrstvo je začelo z zametavo brezplačnih železniških kart; do novega leta bodo menda vsi upravičenci imeli nove stalne karte.

Naš kovani drobiž. Koncem prejšnjega tedna je prispela na Sušak zopet partija novega kovane denarja in sicer dva- in enodinarskih komadov v skupni vrednosti 45.000.000 dinarjev. S tretjo pošiljko, ki prispe v kratkem, pride tudi večja kvantiteta komadov po 50 par. Kadar bo poslan ves naročeni kovani drobiž po 2, 1 in po pol dinarja, bo izdalo finančno ministrstvo v promet tudi kovani drobiž po 10 in 25 par. 1- in 2-dinarski novci so iz kovinske zmesi, obstoječe iz treh delov bakra in enega dela niklja.

Zahvala. Podpisani se javno zahvaljujem zavarovalnici »Sava« v Zagrebu (Generalno zastopstvo v Ljubljani) za »zplačilo zneska Din 3.750 povodom moje nezgode. Po pravilih bi moral prejeti ta znesek šele potem, ko je zdravljenje popolnoma končano kot popolno zavarovalnino. Družba pa mi je izplačala vso zavarovalnino že sedaj v sredi mojega zdravljenja. Pripoznala pa mi je še enkrat pristojevo znesek 3.750 Din po končanem zdravljenju, brez da bi bil isto za to prosil. Na ta način prejmem v resnici od zavarovalnice dvojni zavarovalni znesek, to je 7.500 Din. Vsled tega si štejem dolžnost, da priporočam to družbo najtopleje tudi svojim tovarišem; druge družbe pa naj bi si vzele v zgled, kako naj se postopa z ubogimi delavci povodom nezgod. Laško, dne 28. oktobra 1925. Tomaž Gradišnik, strelni mojster premogovnika Drobnidol nad Laškim.

Učenec ali učenka

se sprejme takoj v trgovino z mešaním blagom
L. LOZAR, Dev. Mar. v Polju.

Dopisi.

D. M. v Polju. Kakor po mnogih industrijskih krajih, tako smo tudi pri nas ustanovili podružnico »Zveze slovenskih vojakov«, katera razteza svoj delokrog na občino Dev. Mar. v Polju. Zakor po drugih farah in občinah postavljajo spomenike, padlim vojakom iz svetovne vojne, tako je tudi pri nas splošna želja, da se postavi spomenik. Ze pieteta do padlih borcev za našo Jugoslavijo to zahteva. Verski in domovinski čut nas veže, da ga jim postavimo v ponos občini in poznim rodovom. Da se pa to uresniči vsaj prihodnje leto, je treba, da se postavi stalen odbor in ta bo v ustanovljeni Zvezi slov. vojakov. Iz pravil Z. S. V. je razvidno, da ima poleg postavitve spomenika tudi nalogo, da podpira domače invalide, vojne vdove in sirote padlih, torej obče koristen dobrodelen namen. Pozni smo, zato je treba tembolj agilno na delo. Priglasilo se je že lepo število članov, biv. članov. Občni zbor, ki se je vršil 29. avgusta, je izvolil poštvovalen odbor na čelu mu tov. A. Lajevic. Na sestanku so bili povabljeni tudi zastopniki vseh drugih strank, ki pa so, ne vemo iz kakega vzroka, udeležbo odklonili. Poudarjamo ob tej priliki, da je Z. S. V. strogo nepolitična, nestranska organizacija, ki ima samo plemeniti namen — dobrodelnost. Zato je želja, da v tej organizaciji sodelujejo vsi, brez razlike političnega prepričanja, kateri se ponovno vabijo za pristop. Članarina je malenkostna 10 Din letno, katerih 4 Din ostanejo podružnici, 6 Din se pa pošlje centrali v Ljubljano. Odborniki vpisujejo člane po vseh vaseh. Član je lahko vsak, ki je bil v l. 1914—1918 v vojaški službi, ostali so lahko podporni člani. Ako bo potreba pokazala, se bo vršil izredni občni zbor, v svrhu pritegnitve zastopnikov drugih strank v odbor. Tem potom pa se pozivajo vsi občani k sodelovanju, predvsem pa bivši vojaki na pristop k Zvezi.

Krekova mladina.

Iz centrale. Seja načelstva Krekove mladine se vrši v nedeljo 8. t. m. ob 9. uri dopoldne v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze, Stari trg 2/I. Dolžnost vseh odbornikov je, da se seje sigurno udeleže. — Glasom sklepa centralnega odbora Krekove mladine opozarjamo vse podružnice, da nam vsaj do 15. t. m. pošljejo pregled o svojem delovanju v drugi polovici leta. — Nadalje sporočamo vsem podružnicam, da druga deklamacija »Kreku« od Joža Lavrenčiča se razpošlje še ta teden. — Poslovnik je gotov ter se istotako razpošlje tekoči teden. — Ponovno opozarjamo vse podružnice, da se vrši proslava šestdesetletnice rojstva dr. Jan. Ev. Kreka 29. t. m. ter da nam pravočasno naznanite spored praznovanja.

Prva delavska himna »Naša pesem«, katero je spisal naš prvobornik kršč. soc. gibanja pok. dr. Janez Evang. Krek, je komponirana. Takoj, ko jo razmnožimo, jo dobe vse podružnice po en izvod. — Predsednike podružnic opozarjamo med drugim

sledeče: Vsi dopisi za priobčitev v Pravici, prosimo, da se pošljejo na tajništvo Krekove mladine najkasneje do vsake nedelje.

Krekova mladina Ljubljana priredi letos običajni »Martinov večer« v I. delavskem konsumnem društvu z bogatim sporedom. Pri večeru nastopi tudi čarovnik iz Šangaja, na kar že vnaprej opozarjamo delavski mladini naklonjeno občinstvo. — Odbor.

Krekova mladina Zalog-Sp. Kašelj se je začela prav dobro razvijati. Imamo sedaj svojo sobo, katero nam je odstopila ga. Antonija Berčič, ker nam je bila dosedanja premajhna. — Začeli smo s tamburaškim zborom, kateri šteje 18 članov in že prav pridno deluje. Učil nas bo tov. Ivan Dolinar iz Ljubljane. — Dne 28. oktobra smo pokopali dobro in skrbečo mater našega tovariša predsednika Ivana Pangeršiča, katero smo iz spoštovanja do dobre krščanske matere nosili sami Krekovi in smo jo spremili k zadnjemu počitku s svojim društvenim vencem. — Ker se je duh Krekov začel širiti po vsej Sloveniji, apelira naš odbor na vse, še ne organizirane člane oziroma tovariše in tovarišice, da se čimprej zbudijo in se organizirajo v naši prepotrebni organizaciji in obenem naročijo na naš delavski list »Pravico«. Naj živi duh Krekov! — Odbor.

Krekova mladina Celje priredi v nedeljo dne 8. novembra v dvorani pri g. Alojziju Logarju, gostilničarju v Hrašniku, narodno igro v štirih dejanjih in sedmih slikah »Deborah«, katera nam predstavlja preganjanje judov v naših krajih l. 1780. Igra je zelo zanimiva, zato naj nič ne manjka. Cene običajne. Začetek ob 3. uri popoldne. Po predstavi prosti zabava, pri kateri svira domača godba. K obilni udeležbi vabi odbor.

Krekova mladina Sneberje-Zadobrava priredi v nedeljo dne 8. t. m. v Ljudskem domu v Dev. Mar. v Polju tridejansko burko »Zemlja«. Igra je polna humorja in obenem tudi resna. Godi se v sedanjih časih. Začetek ob 4. uri popoldne. Cene običajne. K obilni udeležbi vabi odbor.

Govorniške šole Krekove mladine.

Govorila tovarišica Skale Marija v Celju na sestanku K. M. dne 21. oktobra t. l.:

Drage tovarišice in tovariši!

Najprej se poglobimo v vprašanje, zakaj sem Krekov in Krekova? Poglejmo v notranjost svojega srca, da vidimo, kakšno mesto zavzema tam naše društvo.

Pri nekaterem se vidi, da je samo zato pri društvu, da se zabava, budi na veseljih ali družabnih večerih itd. Pa to bi ne bilo še tako napačno, ako se zabava v društvu, ko bi vsaj v društvu potem tudi res delovali.

Člana, ki se hoče samo zabavati, spoznamo takoj, in sicer že potem, ker ne prihaja redno k sestankom, ne izvršuje določene mu funkcije, ali pa kaže na kak drug način mržnjo do društvenega dela. Če je pa kaka veselica, potem je pa prvi, ki hoče sodelovati.

Člani, pomislimo, da nismo zato pri društvu, da bi se zabavali, mar-

več, da se izobražujemo in varujemo interese delavstva pred kapitalisti.

Žal, da se še vse premalo zavemo svoje naloge. Naša organizacija je tako lepa in globoko zamišljena na podlagi načel kršč. socializma, da bi se morali z veseljem in vso vneto poprijeti dela in stremiti za tem, da jo tudi izpopolnjujemo in širimo.

Vkljub mnogim oviram se je ustanovilo naše društvo z imenom moža, na katerega se mora spominjati s ponosom vsak krščanski delavec. Podali smo se v boj za naše pravice in in versko prepričanje. Bili smo kakor ladjica sredi razburkanega morja, ko pljuskajo vanjo valovi od vseh strani, hoteč jo pogubiti. Pod izkušenim in energičnim krmarjem smo varno plovili dalje.

Dosti je bilo dela, da smo organizirali sami sebe, da smo vztrajali ob sovražnih napadih. A prišel je čas, ko se je moral krmar posloviti od nas. Pokazal pa nam je smer, v katero naj plovemo, ter prepustil vodstvo nam, še neizkušenim krmarjem.

Če pogledamo danes nazaj in se poglobimo v sedanost, vidimo, da smo vztrajali na začrtani poti. Morali pa smo dobojevati tudi mnogo bojev sami s seboj. Val lahkomišelnosti nas je večkrat pograbil v svoj vrtinec. Toda videč napačno smer, smo takoj zaobrnilo svojo ladjico in plovili po začrtani in edino pravi poti mirno dalje.

Drage tovarišice in tovariši! Zavedajmo se, zakaj smo poklicani in zakaj se je sploh ustanovilo naše društvo. Čitajmo naš priljubljeni list »Pravico«, poglobimo se v njegovo vsebino in delo nam bo v veselje.

Naša organizacija je delavska organizacija. Ker smo tudi sami delavci, se bomo vnaprej še bolj oprijela dela, katerega nam je začrtal in stavljal pred oči naš prvi voditelj. Rajni naš učitelj Janez Ev. Krek naj nam pa sprosi veliko blagoslova od Boga.

Delavec, borec se za svoj kruh, glej, da boš tudi svoji organizaciji in s tem delavstvu doprinesel nevenljivih zaslug!

Razno.

Prevrat v Perziji. Perzijski parlament je s 85 proti 80 glasovi odstavil perzijskega šaha. Vodstvo države je poverjeno sedanjemu ministrskemu predsedniku Rizi Kanu, ki je izjavil, da je pripravljen stopiti na prestol perzijskih šahov.

Eksplodzija. V kemični tovarni v Berlinu je med silnim pokom švignil iz prelomljene strehe 50 metrov visok plamen. Takoj nato se je streha zrušila, zidovi zadnje fronte so zleteli v zrak in od tovarne je ostal samo goreč kup razvalin. Ruševine so letele po več sto metrov daleč ter prebile strehe sosednjih hiš. Na stotine šip je bilo razbitih. V tovarni so bili ob času eksplozije zaposleni 4 delavci, ki so bili vsi težko ranjeni.

Tragična usoda slepeca. V Torontu je bil ozdravljen operativnim putem neki slepec, ki 20 let ni videl. Njegova rodbina in prijatelji so hoteli ta dogodek proslaviti. Ko so vzeli slepecu obvezo z oči, je vzkliknil: »O, jaz vidim!« Nato ga je vsled razburjenja zadel mrtvoud.

Somišljeniki posečajte Osrednje vinarske zadruge Kongresni trg 2 (Konzumska klet)

PODRUŽNICE:

Bled, Celje, Djakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split in Šibenik.

TELEFON: št. 470 in 97.

Račun poštno-ček. savoda za Slovenijo št. 11.945, za Hrvatsko št. 59.069.

Pooblaščen prodajalec srečk Državnerazredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. V LJUBLJANI

Miklošičeva cesta 10 (v lastni palači nasproti hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene šrambe za vrednote, kupuje in prodaja tudi tuje valute in devize, sprejema vloge na tekoči račun in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din. — Vloge nad 125.000.000 Din.

AMERIŠKI ODDELEK:

Direktno zveze s ameriškimi bankami. Glavni korespondenti: American Express-Company, 65 Broadway, New York, ter njene podružnice in agencije po vseh večjih mestih Združenih držav. Anglo South American Bank Ltd., London, ter po važnejših mestih južne Amerike. Commercial Bank of Australia Ltd., London, ter po vseh važnejših mestih Avstralije in Nove Zelandije. National Bank of South Africa, London, Pretoria.

Urejevanje ameriških zapuščin.